[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]=[illegible] [illegible]

પાટલા=લાકડાના પાટીઆનું કરેલું બેસણનું

લુચાઈ=દોગાઈ

[illegible]=મારયો, [illegible], ઝીકયો

[illegible]=રાતીરાતી ધગધગતી

દાસી=તેડી

જોડે=સાથે

લોઢી=લોઢાની તાવી

[illegible]=ઘણીજ

[illegible]=[illegible] [illegible]

ઉઠી=ઉભી થઈ

[illegible]=બળી મુઈ

ઓંઠી=જુઠી, બનાવટની

[illegible]=[illegible]

[illegible], ગુનો

[illegible]=[illegible], હાથલ

પાઠ ૭ મો

[illegible]=[illegible]. [illegible]

[illegible]=[illegible]

[illegible]=પાણી ભરવાનુ ઘડા કરતાં મોટું વાસણ

ઓસડ=દવા

ઝેર=વીષ. શોમલ

[illegible]=સારી

રોજ=હંમેશા, નિત્ય

બગાડે=ખરાબ કરે

લુગડાં=કપડાં

મેલાં=ખરાબ

ડાહી=શાણી

ખોટી=ખરાબ, આડી

માને=કહ્યું કરે

માંદી=બીમાર, કાહેલી

વધારે=ઘણું, મસ

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ=મેઘ

ગીત=રાગ કાઢીને ગાવાનું

[illegible]=[illegible]

પ્રસાદ=ખાવાનું

નેવલે=નેવાએ

કારેલું=એક જાતની તરકારી

દેડકો=એક જાતનો પશુ

ગાજો=રાગ કાઢીને બોલજો

ઊની ઊની=ગરમા ગરમ, તાવી પરથી ઉતારે તેવી

શાક=તરકારી

નઠારી=ખરાબ

તાણી=એની

સમજો છો ?=જાણો છો ? ખબર છે ?

પાઠ ૯ મો.

એકજ=સરખું

જાણેશ વશાદુ
ટકુ-ન નો ઘોડો
પડકો = અતરાંદીનો
બીજા કાઇનો

પાઠ ૧૦ મો

પાડું મેશનું બચ્ચું
ભાળેગે સામે
ગતે-નીવા થયા [illegible]
પરેસ-ગામનો ઉપર.
નીરે-નાખે
સમાજ=ગરદાસ
[illegible]-અ [illegible]
[illegible] છુટું, મમતા
[illegible] = ગાયનું બચ્ચું
વાડો-ઢગની પાછળ
હેર બાંધવાની જગ્યા
[illegible] જગો
આગ ઉગતુ ઘાસ
માદ-[illegible]. આ-
[illegible]. કરેલી
એ.ગડંગડ= [illegible]
ને તેના ઉપાય

ગ'રવાને=ચગળવાને
ચીલું ખાય ખાવાને
ખેતર=અનાજ તથ
ઘાસ પાકે તે જગ
આપો-વાવે
ઓચરાંને-ખાંધ ઉપર
સાથને. ઉપાડીને
સુખ-શુભી આરા

પાઠ ૧૧ મો.

સ[illegible]-મજા, સુખ
પંડો આથી-અંતેડા
છેવી
ગડાવાને=દેખવાને
ઢગ-કુરાન, ચલાવ
ગિઆર=મનસુખા
[illegible]
નીસરી=નાસી નીકળી
[illegible]-હાર, તક
[illegible]=[illegible]
[illegible] ને કહ્યું
[illegible]=[illegible]
[illegible]=[illegible]

ગળ રહેજ, ગમતે
વેણું ગાંડુ, આણુશ-
ગાયું
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] ને

પાઠ ૧૨ મો.

કાળો જડો, હાથ
અડો
અનુશગમ-મૈશગમ,
બીન અકલ
[illegible]-વનમાં
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

માનથી–કબુલ કરી [illegible] પાઠ ૧૩ મો [illegible] ઝાડી [illegible]

[illegible]

([illegible]) ૨

[illegible] (૧)

[illegible] (૨).

પાઠ ૧૪ મો [illegible]

કાગળની ભરતી
ગાડી હાંકનુ [illegible]
[illegible]
અડું=આગને ગડો
દોણી=છાશ લેવાની
ધાડી—ઢોચકી
દાણા—અનાજ ધાન્ય

પાઠ ૧૫ મો

પાળે=કોરે, કોરણે
વાગ્યા=ઉભા થય
બગાડ=નુકસાન
[illegible]—નાખવા
કાયર=હેરાન
મંડ્યા=મચ્યા લાગ્યાં
તળાવ=નાનુ સરોવર
પથરે=પથરાથી
જવાબ=ઉતર
ધડાધડ=જોરથી
મઈભ=અનાજ પશુ
શા માટે=કેમ ? શું—
રવા ?
મત=ભેદ, મમત

[illegible]
[illegible]=કામપણુ [illegible]
પાઠ [illegible] મો
[illegible]—હથિઆર
નાગરૂ - [illegible]
ભુંગળી=ગળતું કરવા
ની વાંસની નળી
ગોફણ=ગોટલી ફેંકવા
નું હથિઆર
તપેલી=પાતેલી
કઢી=નરમ દાળ સા
વાગુ નીગળ કે પાટા
નું હથિઆર
તાસક=ઢાકણું, છીબુ
વખત=વેળા, સમય
રાંધુ=રસોઈ કરૂં
તે વડે=તેણે કરીને
થાળી—નાનો [illegible]
તાડકા=ધાતુનાં બના
ણા
નાખીને=આણીને
ઝુકવુ=નમવુ

પાઠ ૧૭ મો.
[illegible]
[illegible]
અત, ત [illegible]
[illegible] વગેરે
ભાતાનુ-કાચું કોરૂં—
શેકલુ તે
ભડુઆ=ભાતને શેકી
ને ખાંડીને બનાવેલા તે
ભાંડવુ=બગાબ બોલ-
વું, ગાળો દેવી.
ટેવ=આદત, બો
લાડે=વડે, કકાસ કર
જરાએ=લગારે
કજીઓ=કંકાસ, ટંટો
મુકાવી=[illegible]
આશિષ-આશીષ
ઝેરીલી=જબરી

પાઠ ૧૮ મો.

છોકરીઓ=નાનો બાળ
નાનુ=નાદાન, કુમળુ
બાળક=બચ્ચુ

મેલાપ=સુકાપ
દેખાવ=જણાવ
ભાણો—ભાણેજીયો. છો-કરો, (બાહેનનો છોકરો)
આરસી=આવડી
વાર=વખત, દેર
રડતો=રડતો
તેડવા=બોલાવવા
કામ=ખપ, જરૂર
હજી=અત્યાર સુધી
અની=છોકરીને નામ-દીધા વગર બોલા-વવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ=નિશાળ-માં શીખનારા છો-કરા.
કુહાવળી=કુહાડા મા-રતી.
બાકડી=કગોળી.
બાહેસા=શીખેલા.

પરિક્ષા=તપાસ.
ઇનામ=સરપાવ, ખુ-શીથી કંઇ આપવું તે
સાહેબ=શીનોર, ટો-પીવાળો.
બાકી=રહેલા.
મહેતાજી=ગુરૂજી.
જોવા=તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ=તાકીદ.
અહ્યા=છોકરાને ના-મ દીધા વગર બો-લાવવું તે.
સાગરૂં=એકી વારે.
નીકળયો=બાહાર આ-વયો.
આગર=ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મુંડો=ખાખરો.
સાકડું=નાનું.
અટકી=થંભાઇ.

જણ=માણસ, સખશ.
પડતા મૂક=પાછા નાં-ખ, રેહેવા દે.
ઝટ=જલદી, તરત.
પેટું=મોટુંક
ફરે=વખતે
હવેથી વારે=આખરે
લગાર=જરાક
ભણવામાં=શીખવામાં

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પુછડીઓ=સાત પુછડીવાળો
પુછડીઓ=નાની પુછડી
બાંડો=પુછડી કપાઇ ગ-યલો.
ખીજવું=ચીડવું
કપાવી=વઢાવી
હજામ=નાવણ
ચીડવે=ખીજવે
બેટા=દીકરા, છોકરાં

[illegible] ગોઠવ્યા	મા [illegible] કરે છે તે	મજુરો—શીખનારો
થા	[illegible]	મનને—દેખાડે
[illegible]—[illegible], બે	[illegible]—[illegible], કમ	કદી—કદાચ, કદાપિ]
પાઠ ૨૨ મો	[illegible]—મરડતો	[illegible]=[illegible]
[illegible]—[illegible]	[illegible] મરડાવ	[illegible] છે પછી
[illegible]	ફરે—ફેરીઆ થઇ [illegible]	[illegible]—[illegible]
[illegible]	મા તનમાં કરે	પાઠ ૨૪ મો.
[illegible]—[illegible]; સુખે	પાઠ ૨૩ મો.	[illegible]—રોજ, હમેશા
[illegible]—[illegible]	[illegible]—ચિત, મન	[illegible]—[illegible]
ડાળખી—[illegible]	[illegible]	[illegible]—ધ્યાન; મન
[illegible]	[illegible]—[illegible]	[illegible]—[illegible]
[illegible]—[illegible]	[illegible]	પેઠે—રીતે; પેઠે
[illegible]—[illegible]	[illegible]; [illegible]	[illegible]—મહેતાજીની
અક્ષર—[illegible]; [illegible]	મન—ધ્યાન. ચિત	[illegible]—[illegible]
[illegible]	[illegible]—[illegible]	શિક્ષા—શીખામણ
[illegible]—[illegible]	[illegible], [illegible]	સમજો=ધ્યાન આપો
[illegible]=[illegible]	પાડ—[illegible]	પાસરૂ—સીધું, [illegible]

(કવિતાની સમજુતી).

બાળકો તમારે રોજ નિશાળમાં જવું, ને ધ્યાન રાખી ને ભણવું; ને મહેતાજી આપણા ફાયદાની વાત કહે, તે બધી આપણે સારી રીતે માનવી.

તમે રમતમાં ચીત નહીં રાખો, ને વાત કહું તે સારી પેઠે સમજો; નિશાળમાંથી જ્યારે છુટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીક-ળી પાસરા ઘેર આવ્યા જવું.

પાઠ ૨૫ મો

જીઆવાણી=જમણવા-ની.

ગાડાવાળો=ગાડું હાંક-નાર; ગાડી ચલાવ-નાર.

શાખાને ઘેરાને.

નીચે=હેઠળ.

વિચાર્યું—ધાર્યું.

રસ્તો-માર્ગ; વાટ.

ઠેકાણું=જગા; મુકામ

બિચારો=બાપડો.

સામી=મનની; ચાલ-વા લાયક.

[illegible] ખોરાક ખ-રચી ખૂટતી હોય તે.

[illegible] બા.

મૂરખ—બેવકૂફ.

ફિકાડી-ઊભી કરી.

પાઠ ૨૬ મો.

સેરડે=ગળાના રસ્તાનો શાડો.

ટોપલી—વાંસની છાબનો નાનો ટોપલો

નળીઆં-છાપરા પર ઢાંકવાને માટીના બનાવેલા નળના બે ભાગ કરી પકવેલા તે.

છાપરાં=ટોપરાં.

ભીંતો=કાચના કરો.

ખાધુ=નાનાવું.

દાણા=અનાજ.

મારગ=રસ્તો.

છાપરું=ઘરનું ઢાંકણું.

કાઢીને=બહાર આ-ણીને.

ભારો=મોટી ભારી.

કનેથી=પાસેથી.

ધણી=માલીક; શેઠ.

ડાંડા-લાકડા.

ટોપરાં=છાપરાં.

નિમાર્યું-જાણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ—બારણાં.

ભીંતરડી-ભીંત; કરો ફાડસો પૂરા કરશો

છાવા=ઢાંકવા; ઝીલવા.

કેગ-નાં તણાં.

રખડવા=રઝળવા.

બારણાં-કમાડ.

આડું-ઉંધું; વાંકું.
શાથીને=શાને.
હલે=હાલ; હવાલ.
ચરવાં=ચારો ખાવા
આમ=આવી રીતે.
ઉઘાડો-ખુલા કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી; જુઠી
બાહાર-બારણે, (ઘ-થી વેગળુ)
આડું-ઉંધી સમજનું
આવડતું=જાણતું.
રઝળવા=રખડવા.
સુખી સુખીઆં.
કાઢેલી=બનાવેલી,
ભરી રાખી.
બનેલી થયેલી.
સમજ અક્કલ
દુઃખ નીપન, આપદા

પાઠ ૨૯ મો

રોતો રડતો.
સંસારમાં = જાહાન-માં.
નહોર=નખોરીઆં.
પોહોળું-ઉઘાડું.
ચોપડવા=લગાડવા.
તાણતો-ખેંચતો.
ભેંકડો-મોટે સાદે રડવું તે.
લાહે=આગ; અગન
સરખી-બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠવા.
મટી-જતી રહી.
મુકી-મેલી; છોડી

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબુ } ધાતુનાં નામ.
પીતળ }
તાંબાકુંડીઓ=પાણી ભરી રાખવાનું એક કડાવાળું વાસણ.
બાજોઠપર-શકૂની ઉપર.
ગબડાય= અફળાય
માંજેલા-અજવાળેલાં, ચોખા કરેલા.
સાચવવા-સંભાળવા.
ગરમ રાંધેલું ઠારવા મુકવાને મોટા વાડકા જેવા વાસણ.
ગોબાય-ખાડા પડે.
ચળકતા-ઝળકતા.
લાલ રાતા
કથરોટ=થાળા જેવું-છીછરૂં પણ તેથી મોટું કાંઠણ વાળું વાસણ
લોટા નરથીઆ.
જણાયછે દેખાયછે.
તપેલાં પાતેલાં
લોટીઓ-કળશીઓ.
કાંસુ એક જાતની ધાતુ.
ભોંયે=જમીન.
કદી=કોઇ વખત.
ફુટી=ભાંગી.

પાઠ ૩૧ મો.
નાગોરી નાની સગ-
ળી, નાની કેમ.
પોતડી ધોતડી.
તિછોડી પાછે નાખ-
વનુ લુગડું.
હીરકોરી - રેશમની
કોરની.
દુલજી ઓછી કીંમત-
ની; (થોડા વજન-
ની)
નખહાની=એક જાત-
નુ ઝીણુ બુટીદાર
લુગડું.
ટેલા ચીરાએલી.
બગરખી=નાની દગ-
લી.
કરો=છોકરો.
ગીબ=પઇશા વગરનો.
તી=ધોતડી.
ઓપે=પાણ ઉપર.
[illegible]=નાખે.

ગીબીશ-બગીશ.
ગાટે-મજ; વારાને.
પાઠ ૩૨ મો.
વાગોળવુ-ખાધુ હોય
તે પછુ મોગા લા-
વી ચાવવુ.
માખણ છાશ ઉપર-
ની તગ.
પમીઆ-પગનાં ત-
ળીઆનો કઠણ ભાગ
હલાવે-હીલવે.
ફાટ-ચીરો.
ભાવે-શવાદ લાગે.
મમે=મે
ચરેછે-ઘાશ ખાયે
છે.
ચાવવુ=દાંતે વતી ભ-
ચરડવું, ઘોળવુ.
ઘી=માખણને તાવીને
બનાવેલુ તે.
શી શી=કઇ કઇ ?
મથાળે=ઉપર; ઉપલા
ભાગ ઉપર.
ગોવા-સાદ; આપ-
લો.

પાઠ ૩૩ મો.
ગુણ-ફાયેદો, ખુબી.
આધાર-આશરો.
અગણિત=ગણાએ
નહી તેટલા, (ઘણા
જ).
પશુ=ચોપગા જાનવર.
ખાતે=ખુશીથી.
જન-માણશ.
જનમતી-અવતરતી.
પંખી=પાખવાળા, પ-
શુ.
નર-માટીડો, ભાઅડો
સુખદાતા=શુખ આપ-
નાર.
નાર=બાયડી, બઇરી.
દેછે=આપે છે.
ઘણુ કરી=સો વુસા.

(કવિતની સમજુતી) (૪)

ગાયમાં ઘણાં ગુણ છે, ને તે બચાંને સુખ આપનારી કહેવાય છે, વળી તે દહીં દુધ ઘી સહુ આપે છે, ને તે બધા માણસો ખુશીથી ખાએ છે (૧)

પશુ પક્ષી જનાવર, ને બાળક બધાને જન્મ પછી જો અને જગત જુઓ તો ઘણું કરીને દુધ એજ બધાને આધાર આપેછે. (૨)

પાઠ ૨૪ મો.

દુધપાક=દુધમાં ચોખા નાખી રાંધીને કરેલો પાક.

આસણી=ઉંચું કરી ચિકાશ લાગવયો તે

ખુરૂ=ઘીએ શેકી ખાંડ.

હાંકે=હાંકથી કહણુ કરે.

વમાવે=બે હાથે વાળે

બાધા=દુધને બાળીને [illegible] જેવું [illegible]

ખડખાં=ઠેબાં, [illegible]

તાવીને=ઉનું કરીને

પેંડા=માવામાં ખાંડ નાખી ગોળી વાળેલા તે.

જમી જાયે = ખવાઇ જાએ

રાખ્યો=લીધો. લપકો

રાંધીને=[illegible]

ભેળીને=મેળવીને.

ખટાશ=ખાટી ચીજ.

પાઠ ૨૫ મો.

[illegible]=[illegible]

[illegible]=[illegible]

સંતાડીને=છુપાવીને.

છાનામાના=કોઈ ન જાણે તેમ.

પડેલી=પડી ગયેલી.

માનવું [illegible]

ટેવ=આદત, [illegible]

વેળા=વખત.

પાઇ=પઈ.

[illegible]=[illegible]

[illegible]=[illegible]

પાઠ ૨૬ મો.

[illegible]=[illegible]

ને સરકારી [illegible]	[illegible] ચડાવી.	જુઠ જુઠી વાત.
રૂપા [illegible] સિક્કા.	પાઠ ૩૭ મો	સચ સાચી વાત.
[illegible] કરવું	[illegible] છે કરાણી.	[illegible] વખાણ.
[illegible]	[illegible] ૨ [illegible] ભોજન.	[illegible]
[illegible]	[illegible]—[illegible]	[illegible]-દુષ્ટ નઠારો.
[illegible]	પેહેલા—અગાઉ.	સનેહ-હેત, પ્રીત.
[illegible] નાત.	[illegible]—[illegible]	દેહ-શરીર કાયા.
[illegible]	સોંપજો હવાલે કરો	રાચે ખુશી થાએ.
કોટ-ટોક, ગળુ.	[illegible] આપજો.	શોભે=સારાં દેખાએ
[illegible]	હવાલ=હાલ.	જગતપિ=જગતનો
છાનું છાનું=ચુપ ચુપ,	તેડાવીને=બોલાવીને.	બનાવનાર ઈશ્વર.
કોઈ ન જાણે તેમ.	વાત=હકીકત. બીના.	પુરો=બરાબર.
પકડાઈ=ઝલાઈ.	પાઠ ૩૮ મો.	સુખ=ચેન, મજા.

(કવિતાની સમજુતી).

જે માણસ જુઠું બોલે છે, તે બરાબર પાપી થાએ છે, તે માટે નાહાના છોકરાઓ એવું કમ તમે કરો નહીં, (૧)

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે, સાચાથી બધાનું હેત વાંહાલ વધે છે, તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઈશ્વર તે પણ ખુશી થાએછે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂં દેખાએ છે. (૨)

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો=ફળ, ચારોળી, પસ્તા, બદામ તેમજ જરદાળુ, કેરી ખમરૂખ વગેરે ફળ.
ગાંઠીની - નેશાનીની
બદામ-એક જાતના ઠળીઆવાળો મેવો.
દુકાન=બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.
ઓળખીતો= પીછાનવાળો; જાણીતો.
દરાખ=લીલો મેવો.
કાજુ=મેવાનું નામ.
વાટી=કોપરાના ગોટાનું અડધીઉં.
મગફળી=મગની શીંગ, (વીલાતી શીંગ)
અંજુર= અંજુરીનુ ફળ.
મામા=માના ભાઈ.
ચારોળી-મેવાનું નામ
બતાવી દેખાડી.
ભાગીઆ-ભાગ્યા.
ખરેદ મુકાવવુ ખજુર
પાઠ ૪૦ મો.

વાર-અઠવાડીઆનો દિવસ, વખ્ત.
ચંદ્રમા-ચાંદ, ચાંદો.
ઘણાખરા ઘણાએક.
નગરના ભણતર, સારદા. વિદ્યા.
દિવશ-દહાડા.
વિદ્યા-ભણતર.
રવિવાર=સુરજનોવાર
સોમવાર=ચંદ્રમાનો વાર.
ફેડે=પછી, પુઠે.
ગુરૂ=બ્રૈસ્પતવાર.
મુકે છે=બેસાડે છે.
સરખા=બરાબર.
ચાબ=ઠીન વાગે.

પાઠ ૪૧ મો.

જમણી-જોરાવર
વાહણામાં સવારમાં.
માસ ગાસ
ચરચાર ચારચાર.
ઝીડા નાના જીવડા.
ફુદતા-કુદકા મારતાં.
ડોલતા-ધુણતા, હેઠે ડાલતા.
જનાવર=જાનવર, પશુ.
સાંજ=દીવા બત્તીનો વખ્ત,
ઝાંડ=ઝુરચા.
માળો=પક્ષીનુ રેઠાણ.
અનાજ=દાણો.
મુએલાં=મરી ગયલાં.
ફાડ=ફાડી, ભાંગી.
નસાડે=હાંકી મુકે.

પાઠ ૪૨ મો.

બાળો=જુઓ.

કાગ=કાગડો.
પાંખાળો=પાંખવાળો.
રાગ=ગાવાનો શોર.
રૂપાળો=સારો. સો-
ભિતો.
ચાપે=ઉતાવળા થઈને
ચહે=ચ્હાયછે, માંગે.
હણવા=મારવા.
જલદી=તરત. ઝટ.
ચતુર=ડાહ્યો.
કોય=કોઈ.
ચેતી=જાણી, સમજી.

(કવિતાની સમજુતી). ૬

સાંજે જઈ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો, એવો એક કાગડાને જોયો; તે બે પાંખવાળો બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧)

કોઈ માણસ હાથમાં કાંકરો લઈને, તેને ચુપકીથી તાકીને મારવાનું કરે, તો તે ચંચળ જાત મનમાં જાણીને તરત ઉડી જાયછે. (૨)

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં=નમા વાહાલા.
પીતરાઈ=કાકાના વંશના. કુટુંબી.
સાળીઆ=વહુની બેનો.
મોસાઈ=મોસાળ તરફના.
બનેવી=બેહેનનો વર.
ભત્રીજો=ભાઈનો છો-
કરો.
માસો=માશીનો વર.
ભાણેજ=બેહેનનો છો-
કરો.
ફુઓ=ફોઈનો વર.
વર=માટી, ભરથાર.
વહુ=બાયડી.
સાળો=વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઈ=છોકરીનો વર.
સંપથીને=હળી મળીને.
શાવકાં=બાપ એકને મા જુદી તે, ઓરમાઈ.
વેવાઈ=છોકરી કે છોકરાનો સસરો.
ઓરમાઈ=સાવકો.
વેવાણ=છોકરી કે છોકરાની સાસુ.

સગા-એક મા તથા એકજ બાપના પેટના.
દુખભાઈ-આગળીઆત. ફોડાય.
ખાવું-હળી મળીને રેહેવાનું.
દીકરી-છોકરી.
બરવહુ=માટી પહ એર
પાઠ ૪૫ મો.
કાપડ-કપડાં, લુગડાં.
સોકું-મોકું બજાર.
કડાવ્યું=ચીરાવ્યું.
ખાદી=એક જાતનું જાડું કપડું.
દોશીવાણીઆ-કાપડીઆ, લુગડાં વેચનારા.
વાણોતર=ગુમાસ્તો.
બાફતા=એક જાતનું કપડું.
સેલુ=રેશમના છેડા વાળુ લુગડું.
હાટ-બજાર. દુકાન.
ગજ્જપ-બીછાવવાનું સારું ઉચું પાથરણું
કાજે=વાસ્તે.
પાઠ ૪૬ મો.
મહિના=૩૦ દાહાડા ની મુદત.
દીવાળી-વરષનો છેલ્લો દહાડો. (આસો વદ અમાસનો દિવસ).
રામનવમી=રામનો જન્મદિવસ, ચૈત્ર શુદ નોમનો દાહડો).
શિયાળો=ટાઢની મોસમ.
ઉતરાણ=મકરસંક્રાંતિ
અખાત્રીજ=તેહેવારનો દિવસ, વઈશાખ શુદ ત્રીજનો દાહાડો.
ઉનાળો-તાપની મોસમ.
વસંત-રાગનું નામ, રૂતુનું નામ.
વરસ-સાલ, (બાર-મહીના).
ટાઢ-ઠંડ, હીમ
પરવ-તેહેવાર ટાણું
દેવદીવાળી-ઠાકોરજીની દીવાળી. (કારતગ શુદ ૧૧નો દીવસ).
ચારેકોરે=ચાર પખી.
વસંતપંચમી=વસંત રૂતુ બેસવાનો દીવસ (માહા શુદ પાંચેમ)
પાઠ ૪૭ મો.
ચોમાસુ-વરસાદની મોસમ, (જેઠ, અષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવો એટલા ચાર મહીના).
પચ્ચખાણ=બાંધેલ બાધા.

ગેના [illegible] અ[illegible]તિથિ રોજ, ભીતી.
[illegible] નોરતાં-પુજો થતા.

૬ ના સુદ ૪ સુધી
ગોકળ આઠેમ=શ્રીકૃ
ષ્ણનો જન્મ દિવ
સ. (શ્રાવણ વદ૮).
અગાઉ-હિંદુના વરસ
ના ૧૦ મા મહિના
પખવાડીઉં=પંદરવા
ડીઉ, પંદર દાહાડા
ની મુદત).
ગણપતી ચોથ=ગણ-
પતીનો જન્મ દિવસ
ઠગગ ચોથ, (ભાદ
રવા સુદ ૪).
વરસાદ=મેઘ, મેહ.
સરાદિઆ=મુએલાની
ક્રિયા કરવાના તેહ
વારો, (ભાદરવા સુદ
પુનેમથી ભાદરવા
વદ અમાસ સુધીના
૧૬ દાહાડા).

દશેરા=વિજ્યા દશમી,
(આસો સુદ ૧૦મી).
દીવાળી=મોટો તેહેવાર
તે સો વરસનો મા
સો. એ દિવસ ઉપર
થી તેહેવારો શરૂ
થાય છે, (આસો વ
દ અમાસનો દિવ
શ).
મેળા=તમાસા.

પાઠ ૪૮ મો:

વાજંત્ર-રાગ કાઢવાના
યંત્રો.
તરઘોડો=રાગ ગાણુ વ
જડી વખતનો વા
જા, ઢોલ શાથેનો
રસાલો.
દેવળ=દેરૂં, મંદીર.
નાદ=અવાજ.
સરણાઇ=પીપી.

તતુડાં=રણશીંગડા.
ઝાંઝ=તાશા, કીરતા-
લ.
નગારાં=ઢોલ.
ઝમકારો-રણકો.
બુગળ=બાધુ વાજું.
ડફડું=ચકરડું.
ઘડીઆળ=વખત જ
ણવાનો સાંચો.
પખાજ મરદંગ.
વાહાવા ઓહો!
ઢોલ-મોટું નગારૂં.]
સાદ=અવાજ.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ=વરસગાંઠ,
જન્મ દિવસ.
વરસગાંઠ શાલગીરી,
જન્મ તિથિ, જન્મ
દિવસ.
શાખતા-દંડીમાં કેળા,
દુધી, ચીભડાં, વગે
રે સમારીને નાખી

ભચકા જેવું કરી મળવેલું.
બીડાં=પાનની બીડી.
પાન સોપારી=તંબોળ ને ફોફળ.
કંસાર=મોટી લાપસી
અડંડયો=અડકાડયો
કઢી=છાશને ઉકાળીને માંહે મીઠું મરચું ને ઔષધ નાખેલી તે.
જમવાનું=જમણ, ભોજન.
મઝા=લિજત.
તેડયો=બોલાવ્યો.
મંડયો=મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ=સુઘડાઇ.
ભીતારવી=ગારી કાઢવી
ઝાડુ=મેલ કાઢનારી ચીજ.
દાતણ=આવળ કે બાવળની સોટીનો કકડો.
શરીર=દીલ, અંગ.
ગુમડાં=મોટા ફોલ્લા.
ઉલ=મોઢામાનું વાસ મારતું વાસી થુંક
ફિકર=ચિંતા.
કોહો=સળો, ફોલ્લા.
ગંધાય=વાસ મારે.
ઘસવા=ચોળવા.
જુઓ=માથામાં કીડીના જેવા ઝીણા જીવડા પડે છે તે.
મસળવું=ચોળવું.
ગંદા=ગોબા.
સાજાં=સારાં, સુખી.
ચોખ્ખું=સાફ, સ્વચ્છ.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણેઃ=વા દેઇ કસ્તર કાઢે, ઝાડે.
તાપ=ગરમી.
લુઓ=લોંદો, લચકો.
પાકવું=નીપજવું, થવું
ઉથલાવીને=ફેરવીને.
કલેડું=ઠીકરાની તાવી.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખેડવું=જમીન પોચી પાડવી.
શેકવું=ખરૂં કરવું.
વાવેછે=રોપે છે.
ઉગી=ફુટી.
કાચું=રાંધ્યા વગરનું.
લોટ=આટો.
ઘડેછે=ટીપે છે.
મેર=બાજુ, તરફ.
લાલ=રંગીલા, રંગભર્યા.

(કવિતાની સમજુતી .) ૭

દુધને રોટલા (દુધમાં રોટલા ચોળીને), ને દહીંને ભાત (દહીંમાં ભાત નાંખીને), વળી લાડવાને બાપ ખાસ બાપ ખાઇ આવ્યો.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલો=સારો.
ઠીમણું=ઠીંગુ ઠેકો.
ઠીંચક=ઠેંસા.
ગભરાવું=અકળાવું.
કોણી=હાથનું ઢીંચણ
વારો=વખત.
ભરાડીને-વળગાડીને
ખસેડયા-આઘા કર્યા.
ધરાવું = પેટ ભરીને ખાવું, તરપત થવુ
આઘો=દુર, વેગળો.
સામું=તરફ.
દયા=મેહેર. રેહેમ.
હીંચતા=હીંચકા ખાતાં.
વેગળા=આઘા, દુર.
પેટભરીને=ધરાઈને.

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી=કરડી.
લોક=માણસો.
સંતાઈ=છુપાઈ, ભરાઈ.
ચંચળ=હોંશીઆર.
તરત=જલદી, ઝટ.
સર્વે-સઘળા, બધા.
ફુંકતો=ફુંક મારતો.
ખુણે ખાચરે=દરમાં.
ભોંય=જમીન, ધરતી.
દીઠામા=જોવામા.
જણગ=જોવામા.
ઝાલવા=પકડવા.
કશુ=પણ. જરા.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ=તોફાન.
દીવટ=જોત, બત્તી.
ધાડ=લુટારાની ટોળી.
કપડાં=લુગડાં
ખાસા=મજાના.
ઉપાય=ઇલાજ.
મની = બિલાડી, મંજાની.
પાર=છેડો.
તરૈયા=તરી ગયા.
પકડ્ય =ઝાલ્યા.
મારે=મચાવે.
ધડબડ=ખડબડાટ કરતી.
કરડી=કાતરી.
મહા=મોટું, ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી). ૮

ઉંદરો હારબંધ વળી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં, જેમ લુટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવી રહ્યા છે. (૧)

તેઓ મજાના કીમતી ખુમડાં કરડી ખાએ છે, ને ઘીવાની ઘેવર ખઇ જાય છે; એને પકડવાનો એકે ઉપાએ નથી. પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે ઉંદરને પકડી લે) (૨)

પાઠ ૫૫ મો.

[illegible]ડાં=[illegible].

સાંભરે છે-યાદ આવે છે?

આપણી [illegible].

ઓઢવું-શરીરપર ઢાંકવું.

વાળ-આલ. [illegible]

[illegible]-વીસરી.

[illegible]=વીસરજો.

દેહ-શરીર, અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આચળ [illegible] થ[illegible]

[illegible]-નાના, [illegible]

[illegible].

[illegible]-બળ, શક્તિ.

કરડવા-બટકું ભરવા.

વગર-વિના. સિવાય.

[illegible]-[illegible]

[illegible] એને [illegible]

[illegible].

[illegible] બનાવ્યા.

પાઠ ૫૭ મો.

[illegible]-[illegible] [illegible] તથા છોડ વગેરે.

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] કુવો.

[illegible] [illegible] [illegible] ગડતુ

મોટું [illegible], (મોડા-[illegible]).

[illegible]-[illegible] સ્વાદ જેવું.

[illegible] સ્વાર [illegible] છે.

[illegible]-[illegible].

[illegible] [illegible]-કામ [illegible], [illegible].

પાઠ ૫૮ મો.

[illegible]=[illegible] [illegible], [illegible].

[illegible]-[illegible] થાય.

[illegible]-[illegible]

[illegible]=[illegible] [illegible].

[illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જેવી તે.

ભુલી ગયો=વીસરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતી-રાજા.

પશ્ચાતાપ-દલગીર થાય

પાછળથી- પસ્તાવેથી.

ચાહન -પ્રસિદ્ધ જાહેર.

ઝલાય-પકડાય.

નર-માણસ.

સમજી-જાણી.

ખાંસી મારે=ફટકાનો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી). ૫૯

ચોરીમાં સુખ માને ને જે માણસ ચોર બને ત્યાં ચોરી કરીને આવે. તે પછી પાછળથી જ્યારે પકડાય ત્યારે જુવે છે, ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડે છે. (૧).

જ્યારે ચોર ઝલાય છે. ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાય છે. પછી રાજા કે હાકેમ તેને પકડીને ફટકાનો માર મારે છે, ત્યાં તેની છેક બેહુરમત થાય છે (આબરૂ જતી રહે છે). (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું=આગલું બારણાની આગળની જગો તે.

અજવાળું=ઉજાસ.

પરસાળ=પેહેલા ખંડની ભીંત નળીઆની જગાન.

પછીત = પછવાડેની ભીંત.

ખાળ=ચોકડી.

ઓટલો- ઘરના આગણા આગળ ઉંચી બેસવાની જગા કરેલી તે, મોટી ઓટલી.

ડીંડી= ખડકી નાની.

દીવાલ=કરો,ભીંત.

માળ મેડો.

અગાશી -ધાબું.

ઓરડો= મોટી કોટડી.

સાંભળો=ધ્યાનમાં લો.

ઉઘાડી=ખુલ્લી.

કરેલી=બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું રાંધણી.

અંધારૂં=ઉજેશ નહીં તે.

બારી=માળ ઉપરના ભડાના બારણા.

ગોખલા=નાના હાટડા.

ભંડારીઆં=હાટડા.

રસોઈ=રાંધવાનું.

ધુમાડીઓ-ધુમાડો જવાનો રસ્તો કાડેલો તે ચીમની.

તાકા=મોટા ગોખલા.

પાણીઆરૂં=પાણીના બેડા મુકવાની ઓરડી.

ધુમાડો=ધુણી.

ચોકડી=મોટો ખાળ.

તાળું=પેટી બંધ કરવાનું હથિયાર.

ટાંકાં=વરસાદનું પાણી ભરી મુકવાના છોના બધાવેલા ઊંડા કુવા.

ગોટાપ=ઘેરાવ.

છો=મરડીઆ કાંકરા ને ભાઠીમા પકવેલા તે.

દાદર=લાકડાંના પાટીઆંની સીડી.

ઓટલી નાનો ઓટલો.

જાળી-સળીઆ જડેલી નાની બારી.

ઝીલવું-પડતું સાહવું.

નીસરણી-વાંસ કે વળીનો દાદર.

ગામડું=નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી=મરઘી.

ખડખડું=અકળાએ.

વાહાણું=સહવાર.

ઊડવું-અડકવું.

દીપે=સારો દેખાય.

માંજર=માથા ઉપરની લટકતી ચામડી

ભાત ભાતના=જાત જાતના.

ઘુવે-નાચવે.

ઉકરડા=ખાતર વાળી જગો.

બીકણ=નરમ. પોચો.

ધંધો-રોજગાર

ખોતરવાની-ખોદવાની. ખણવાની

ધસવું=આગળ દોડી આવવું.

વળગવું=બાઝવું.

જગાવે છે-સાચવે છે.

કાયર=હેરાન; દુખી

કુકડો-મરઘો.

રૂપાળો=શોભિતો.

કુકડેકુક=મરઘાનું બોલવું.

વળગે છે=નાખે છે.

પાઠ ૬૩ મો.
સાપ જેવાં જાનવર.
ગણતો=પાર કરતો.
વેર=દુશ્મનાઈ.
જીવ પ્રાણ. આત્મા.
ચગદી=છુંદી.
લગારેક=જરા.
નાગ-ફેણવાળો સાપ.
નબળાં=કમજોર.
છેલી વાટે=આખરે,
ચટકા=ડંખ.
છોલાયું=સોરાયું.
ફેણ=સાપ માથું પોળું કરે તે.
દર=ખાડું. કાણું.
પછાડી=ઝીકી.
ભેગી=એકઠી
ઝાઝા=ઘણા, બહુ.

(કવિતની સમજુતી) (૧૦)

નબળા પણ ઘણા લોક સાથે કોઈ પણ દાહાડો અદાવત રાખવી નહિ, કેમકે મોટા કાળા નાગનો કીડીઓ તે બધી એકઠી થઈને આવી રીતે જીવ લે છે, (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.
છોડવા=નાન છોડ.
મુળીઆં=મુળ, જડ.
વાટ=રસ્તો, રાહાં.
થડ=ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ.
જીવે=ટકાર રહે.
ઉગમળે=ગીગળે.
ડાળાં=ઝાડની મોટી શાખા.
વેહ=કાણું, છિદ્ર.
વાદળ=આકાશ.
કસ=રસ, તત્વ.
ફળ=લીલા મેવા.
ચરી=વણી.
પથરાય=ફેલાય.
વેલા=જમીન ઉપર પથરાતા છોડ.
આંબો=કેરીનું ઝાડ.
છોડ=છોડવો.
કોહોળું=શાકનું નામ.

પાઠ ૬૫ મો.
લોભાં=ખુબસુરતાં;
કમરો=ગેલ.

કરમાઈ-ચીમળાઈ.
સુકાવું કરમાઈ જવું
સીંચીએ=રેડીએ.
ઠઠાર=શીધા, પાધરા
છાંટવું=છંટકોરવું.
તાજાં લીલાં.
વરસતો=પડતો.
મસ=ઘણો, બહુ.
હલા=મુડદાલ.

પાઠ ૬૬ મો

ગીસાલ=નમ્રતી.
ગીસાયો=ગુસ્સે થયો.
ચેન=સુખ,મજા
પીરસેલી—ખાવાનું મુકી તઈયાર કરેલી
મુદલ=જરાએ.
મેળો=તમાશો.
વેદના=દુઃખ, પીડા.
બાંડું=બાપ બેહેનના છોકરાં.
માલ=જીવ, 'ભીસાવ.
ખુણે=લાગે, સાથે.
વીંછી જેવી જીવડો
ઓકું ગાફુ ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલા-તખલાં
ઘડા-ભેરા.
ડુ—પાસમાંથી નીકળે તે.
વસ્તુ ચીજ.
આખું બધું.
ચીંચી ચીપીઆઝી.
ઝગીને-રખડીને.
નીમચીંગ હળવ હળવું.

પાઠ ૬૮ મો.

પાસ ઝોગા પાતરાં.
ઝાઝાા- ઘણા તેજથી આંખે ન સુઝે તે.
ગરમી=તાપ.
તેજ=પ્રકાશ; નુર.
નીપજવું=પાકવું; થવું
ધાન્ય=અનાજ, દાણો.
સારવે સઘળા, બધા.
ઓછું-થોડું; કમી.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ-નુકશાન.
ગભરાઈ-અકળાઈ.
ધાજો મદદે આવજો
છેતરવું ઠગવું.
સીનમા ખેતરમાં.
આસપાસ — આજુબાજુ
ખેતરવાળા- ખેતરના માલીક.
ખેડુતો-ખેતીકરનાર.
ચારતો-ચગાવતો
અગથી ખોટી, જુઠી
હસવા=મશ્કરી કરવા.
શરમાઈ=લજવાઈ.
ખરેખરો=સાચો.
સાચી=ખરી.

પાઠ ૭૦ મો.

ધુરકવું=ગુસ્સાથી જોવું.

લીલી [illegible]
પનીએ—ખમીસ
અમકા નાખી, કડવુ
ભાસવુ ફુરાણુ ખા-
લવુ
તુટી પડવુ એકદમ
વળગી પડવુ.
ગ્રાહ્ય—ગ્રાહ. અનાથ
સોબત=સંગત.
બાપડો=બિચારો.
ભુંડા=ખરાબ; નઠારા.

પાઠ ૭૧ મો

પરવાર્યા—કામ કરી
એ.
મળીમળીને=સંપીને.
ઉડામીએ=ઉડાવીએ
દુખાય—દલગીર થાય
રાજી થવુ—ખુશી થવુ
હેત=પ્યાર; આહેના
ખીસાઇએ=ગુસ્સે થઇ
એ
વહેંચી=ભાગ પાડી.
સંપસમાન—હળીમળી
ને

પાઠ ૭૨ મો

ઝગમગાટ—ચળકાટ
પ્રજા—દુનીઆ
વાહાલો પ્યારો.
ઘોર અંધારૂ.
ગગન—આકાશ
ઊંચા=દુર, ઉપર
પરમેશ્વર—મોટાઇવાળો
ચમકતી=ઝળકતી.
જુગત=રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા લીલા: રચના
કરનાર—બનાવનાર
આમલી એકજાતનુ ઝા
ડ એને તેનુ ફળ
જગ=જગત, પ્રથ્વી
કોઠી—કોઠાનુ ઝાડ.
સરજનાર—પેદાકરનાર
તારા=આપણી
ભજવા=ભગતિ કરવા
દેવ—પરમેશ્વર; ઇશ્વર
તાડ—તાડીનુ ઝાડ.

(કણીનાની સમજુતી ૧૧)

તમે ભાઇઓ આ મોટા ઝાડ જુઓ, એમાં સૌથી તાડનુ ઝાડ ઊંચુ છે, કોઇ આમલી કોઇ આંબો ને કોઇ કોઠીનુ ઝાડ પણ હોય છે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદા હોય છે (૧).

જે આ જગતનો બનાવનાર ઈશ્વર છે તે સઘળી વાતનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ.(૨).

પાઠ ૭૪ મો.

નીશાળ=વીદ્યા ભણવાનુ ઠેકાણુ
રંગત=રંગીલ, રંગીન
વતરણુ=લાકડાની કલેમ;
તઃચાર=તરત કામમાં આવે એવું
સો=દસ દસકા;
એકેએક= એકગીરૂં ખ્યા
સ્લેટ=પત્થરપાટી.
પોથીઆં= ચોપડીઆ
મોંડે=મોંથીભણી જતાં.
ખડી= ચીકણીમાટી
પાટી=પાટીઉ
ધુળ=રજ
ફીકર=ચિંતા.
મગરીની જે આગળથીયે જાળવીને- સાચવીને
મંજાવીને- ચાકસી.

પાઠ ૭૫ મો.

ચીતારો- છબીઓ ચીતરનારો; ચીતરનારો
કીરાકસો- એકજાતનો કાળો રંગ.
ચડાવતે- ચોપડતો
ભાઇબંધ =દોસ્તદાર
શાહી-રૂશનાઇ
ગીરડાંભેડાં- એકજાતનાં ઝાડનાં ફુળ.
હસેછે=મજાક કરેછે
ભટ=મહારાજ;
ભુંડો=ચુગદો.

પાઠ ૭૬ મો

ધનતેરશ= ધનપુજવાની માતીતેરસ.
મજ્યાંરે ઉભિનુ બરેલું.
લાટીઆ ગળાના આભરણાનું ઘરેણું
સોંનઆ- હાથના પગનું ઘરેણું.
પોંચી- હાથના કાંડાનું ઘરેણુ
કંદોરો કેડનું ઘરેણુ
બેરખા= કોણીનું ઘરેણું.
ચોકડા=કાનની વાળીનું ઘરેણું,
બાજઠ- પાઠ
વાના=ચીજો,
આરોટી=કાનનું ઘરેણું.
તુળશી પાટીઆ=આપડીના ડોકનું ઘરેણુ.

કું ડીઓ= ગળચવો
કડાં=હાથના ઘરેણાં.
ચાઠી=મું દડા.
બાચડીઓ=બચ્ચીઓ.
ઘોતા=નવાડતાં
ડ્રાં=ગાજુઓ
હીરાકથી=હીરા કડી
ની સોનાની સાંકળી.
વાળી નાકનું ઘરેણું
પાક=બાયડીના હાથ
નું ઘરેણું
કલા=સાદા લીસા તોડા

પાઠ ૭૭ મો

ખીલા—અંરેલા માથા
નો લોઢાનો ખીલો
સોનેરી=સોનાના.
કિંમત=મુલ; ભાવ
ફુલ=કસબના ફુલ
ફુલપુણી—લોઢાનો દા
તો.
કિનખાબ=કસબ જર
ખાવડા=મટો કિસરડના
નું લોઢાનુ હથિઆર
સાંકળ—લોઢાની સાંકળ
નચુકા =સાંકળભીંગવા
નોખીલો,
હળ જમીન ખેડવાનો
ઓ.ટો
પએલી=બનેલી
અંન—અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકું—ડોક ઉપલો ભાગ
હડપચી—દાઢી આગળ
ની જગા
ઓચી ગરદન
ગાસડી ના ચકી
નમણું—ગાલ આગલ
નો ભાગ
માખણ=જડ મા
વડ ડોકાની ઓરા
નો ભાગ,
માબની=ચોટલી

પાઠ ૭૯ મો

બગલ કા ખ
પેડું= પેટની ચેની જગા
વાસો=પીઠ બરડો
કેડ=કમ્મર.
ગાલો—ભાગ
એડી=પગના ખડા આ
ગળાનો ભાગ
ઢીંચણ=ઘુટણ
થાપો=ભાગ
ઘુંટી—પગની એડી આ
ગળનો છેડો
ખભા—ખાંધ
કાંડુ—હાથનો પોહોંચો
બાથળ જગ
કાખ બગલ
હથેલી—હાથેલી
નળી ઘુણ્ટ

પાઠ ૮૦ મો

સોબત ૨, નત
આ. ખાડાઓ =આંબા
ડેનાહોપતેવાડી
…લ—સાચવનાર
…ડ. ડોકટો.

ચોચીઆ= આવીઆ
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું
કેરી=આંબાનું ફળ
હીંડ=ચાલ; દોડ

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ=સંગત.
પ્રેમ=હેત.
ઠામ=ઠેકાણું
ભાગ્યશાળી=નશીબવાંન.
પેમે=આવે.
ઠરસે=થોભશે.
રૂડો=સારો.
ભુંડો=નઠારો.
સંગ=સોબત.

(કવિતાની સમજુતી ૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં બેશે, જેને જેવી સંગત તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સંગત તેવાજ કામ તે કરશે અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જઈને તે ઉભા રહેશે, સારી સંગત હશે તો સારો બનશે, ને નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બને, પણ સારો મેહેતાજી શીખાવનાર હોય તેના સંગથી નસીબવાળો હોય તો તે ભણે, નિવા ભણીને નસીબવાળો થાય).

પાઠ ૮૨ મો.

જલેબી=એક જાતનું પકવાંન.
ભાખર=જાડા રોટલા
પેટ=ગમે ત્યેં
ભાળે=જમવાના આ

મન ઉપર.

પકવાન=ખેળ ખાજાં વગેરે.
પતાસાં=બતાસાં
હારડા=ખાંડનાં ચકતાં
નાત=જમણવાર.
રમકડાં=ખાંડની બાવાની ચીજો.
ઘેબર=એકજાતનું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર=મોઢું બાકું

ઓતરવું=ઓઢવું.
વેણજાર=શીકાર.
નગર=ધીંગા. દાંન.
દાટવું=ડકણાવવું.
ધન=પઈસો.
ધણી-સેઠ માલીક.
સમજે=ચેતેજાણે.
નાખતો બેચતો
ગયું-બોલાયું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ-લડાઈ.
મેળાપ-મુલાકાત.
ચડભડી=લઢી
જમણ=જમવાણું.
અડાણું=આથાણું
રાખી=પગરાળ.
ખરીદવું=વેચાતુલેવું.
જણીઓ=બાઇઓ.
રકઝક પડવું=કોઈકોઈ
સામટો=એકઠો.
કાંદવું=કાદવનું ખટકું
લીંપુ=એકુંમ છે.

મોંઘું=ઘણા કીમતનું.
સાહુકાર=પઈસાવાળો
લેખું=ગણતી હિસાબ
ખાટો=સોર; પોકર
લેખે-ગણે; પતકે
સેજુ=કઈ ચીજનુ

પાઠ ૮૫ મો

સમડી-કગડા જેવું
પખી
વાઘર=પારધીશીકાર
જાળ ફાંદો
કરગરવું=કાલાવાલા.
મરડવું-આમળવું
અમથો=ખાલી.
બગાડ્યું=નુકસાનકીધુ
લુચ્ચો-ઢોંગી ખંધો.
ડોક=ગરદન
ધિક્કારવું-તોબાકરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

વાડમાં=ખેતરમાં.
મગત-ભોમ:ભુદ.
ફુલાવવું=મોટું કરવું.

ગજુ=શક્તી.
તાલેવર=પૈસાદાર
બરોબર=સરખું
ખરચખુટણ=પરચુર
ણ; ખરચ
સંબાહને=દબાઇને
બરોબરી=સરખાસર
ખી

પાઠ ૮૭ મો

અડોશી પાડોશી=પા
સેનાઘરમાં રેહેનાર
જાગવું-જાગૃતરેહેવુ
ગુણપાડ-ઉપકાર.
પકડ્યો=ઝાલ્યો
ચોકી પેહેરો.
જાળવવું સાચવીરાખવું
ચાકરો=નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ-મીઠાઇ, ભજી
આ વગેરે વેચનારો.
પડતી મુકવું=મોકળી
રાખવું.

સાકરીઆ=ખાંડનો ગ
સ પચલા
ચકરી=વાએ ફરતુ ર
મકડું.
મંકાણ=મરચી પેડા.
કથરોન=કેરણુ વા
ળુ વાસન.
પાલખી-પુરહેગેનો
ચોગરાં=ચડા કડા
રમકડાં રમવાની ચી
જો.
ઠઠ-મદની;ગી
ગોંફાદો હોગે.
પરમન-સીંગો

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાળ-પાંચ જાત
ની પાક વાળીની.
કોઠગ-
ગુંપર, } જુદી
નાગલી } જુદી
મકાઇ } જાત
બાંગ નાં અ
ંટી નાજ
મસુર, નાં
રાજગરો } નામ
મઠ,
બાવટો }
અપવાસ=લાંઘણ, જુ
અપવાસ-ખુખ્યા રેહે
તું લાંઘણ.
ફગળ-ફળનો આહાર
કરેતે.
જાર-જુવાર.

પાઠ ૯૦ મો.

ચાચી તેલી;તેલ કાઢ
નારો.
ખોળ-કણુંનુ ત
લ.
ઘાણો-તેલ,દીવેલી વ
ગેરે પીલવાનો લાકડા
નો સંચો
સરસોઈ-સરસાવનું તે
લ.
કોભા-ગુમડા
પીલવું=દાબવું.
મથળા=બધા.
સરસવ=સસીંગકાડ
વાના દાણા
ડોળીગ=ડોળીનું તેલ.
એરંડી=દીવેલી.
ગોળ ગાલતાંકુંચોગ્રે
તે.
ડોળી મહુડાના બી.
સ્વાદ=સારૂ.
કણુ-અળસીને મ
ળતા જીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો

હકીકત-વિસ્તાર.
નામું કાઢ-તળેવું.
ખાપેરી=ઝાપડી.
સંધારી-અંધારા જે
વુ ખાંડ વાળુ ખાવાનુ
ખરખરાન=મણોજ.
દારૂખાનું=આતશબા
જી.

[illegible] સર [illegible]
[illegible] [illegible] છે કહે [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ત્યા. [illegible]તી
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ૩૦ [illegible]

૧ [illegible]	૧૭ [illegible]	([illegible])
૨ [illegible]	૧૮ [illegible]	૧ [illegible]
૩ [illegible]	૧૯ [illegible]દીન	૨ [illegible]
૪ [illegible]	૨૦ [illegible]	૩ [illegible]
૫ આસ[illegible]	૨૧ [illegible]	૪ [illegible]
૬ [illegible]	૨૨ [illegible]	૫ [illegible]
૭ અમર્દાદ	૨૩ દેપદીન	૬ [illegible]
૮ દેપાદર	૨૪ દીન	૭ [illegible]
૯ આદર	૨૫ અરશીસન	૮ આવા
૧૦ આવાં	૨૬ આસતાદ	૯ આદર
૧૧ ખોરશેદ	૨૭ આસમાન	૧૦ દેહ
૧૨ માહોર	૨૮ જમીઆદ	૧૧ બહમન
૧૩ તીર	૨૯ મારેશપંદ	૧૨ અસપંદાદ.
૧૪ ગોશ	૩૦ અનેરાન	(ચાર દિશાનાં નામ)
૧૫ દેપમેહેર		ઉતર, દક્ષિણ,
		પુરબ, પશ્ચિમ.

ઉખાણાં.

૧—એક કોટડીમાં બત્રીસ બાવા તે શું? જ—દાંત.

૨- એક દેરા ઉપર સાત દરવાજા તે શું? જ—ડોકું.

૩ સમજે નહિ ને ઘર રાખે. જ—તાળું.

૪- પાણ[illegible] ન[illegible] [illegible] [illegible] પગ બાણે. જ—[illegible]આળ.

૫=છાપરે છાપરે મગ વેર્યા. જ—[illegible].

૬ છાપરે છાપરે પાપડી પથરાઈ. જ—તડકો.

૭=બે હાથ બીયમાં બારસો ગામ. જ—નકશો.

૮-એક મગના પેટમાં સો ખાંડા. જ—[illegible].

૯=આટલી રાંડ ગજની પાઘડી ઉતરાવે. જ—જુ.

૧૦=જરા [illegible] તેથી આખું ગામ જાગે. જ—દેવતા.

૧૧[illegible] ની ગાંઠ ગઈ ઉખડી. જ—આમલી.

૧૨=રાજાની ગાદી બારીએ બેસીને કાપવા ચાલે. જ—જાંબુ.

૧૩=ગામ બધું નાસી ગયું ને બાબાજી રહી ગયા. જ—ચુલો.

૧૪=આઠ માંડ ને અંતર વાસો, નહિ કહે તેના વણકર મામો.

જ—સી[illegible].

૧૫=ધોળી ગાય તેલ નાહાય, ને રાત પડે તડાકા [illegible]

જ—દીવ[illegible]

જાહેર ખબર

— ૧ —

આ ચોપડીના [illegible] ૧૧૯ [illegible] ૭ [illegible]
[illegible] ચોપડી [illegible] ઘણી સરસ.

[illegible] તરજુમો [illegible]
[illegible] પુસ્તકમાં
[illegible] તથા [illegible]
[illegible] ગુજરાતી [illegible] કીમત ૦॥=

[illegible] ૦|= [illegible]
જેમાં [illegible] જગતમાં [illegible] કીમત ≈
નો પહેલો [illegible] સાથે ખરીદ કરનાર ને ૦)= [illegible]
[illegible] જેમાં [illegible] ૧૦ [illegible]
[illegible] ગરબા [illegible] ભાગ પુન [illegible] સુધ
[illegible] ઇત્યાદિ નો સંગ્રહ કીમત ૦|= આના
સટીક નવગ્રહ સ્તોત્ર ૦)— સટીક શની સ્તોત્ર હનમાનનુ ૦)—
સ્વપ્નશ્લોકીગીતા ચતુઃશ્લોકીભાગવત ૦)—પુરુષોતમ [illegible]
[illegible] સંગ્રહ ભાગ બે [illegible] ચોપડી ૦) [illegible]
ગરબાવલી ૦)= [illegible] કથા પુરૂષોતમ [illegible]
[illegible] ૨૩ [illegible] દીપક ૨૧ [illegible] ૦|= ... ...
૨૦૦૦ [illegible] નાટક [illegible] ૨૧ ૧૦૦૦ હિંદુસ્તાની [illegible] ૨૧
[illegible] ૨૧ [illegible]